

Presentació del monogràfic

Queden molt lluny aquelles aules, en condicions precàries, on un grapat d'alumnes, separats per sexes, escoltava, de manera disciplinada, l'única font d'informació: la lliçó del mestre o la mestra. Avui, les escoles estan infinitament més ben dotades i les aules comencen a ser espais, cada vegada més difusos, on l'alumnat pren la iniciativa en un món del tot interconnectat. Però un segle i mig després, cap aplicació ni realitat virtual han pogut substituir la figura de l'educador, del professor, del mestre... persones que sovint porten el mestratge molt més enllà d'una professió. Malgrat les dificultats específiques de cada context històric sempre hi ha hagut grans mestres, persones que han ajudat a obrir els ulls, a contagiar curiositat pel món, a gaudir de la ciència, les arts, la cultura... i, en definitiva, a formar ciutadans responsables i crítics.

La recerca que trobareu en aquest monogràfic sorgeix de mestres. Mestres que hi van exercir i que, un cop van disposar de temps, s'han dedicat a bastament, durant anys, a una de les seves passions. Mestres que, amb menys disponibilitat de temps, perquè han d'atendre el seu alumnat, també s'hi han sumat i han fet una feina excel·lent. Mestres, en definitiva, que van saber contagiar el seu entusiasme per convertir l'educació en la temàtica de recerca del Centre d'Estudis Molletans i, a partir d'aquí, la creació d'una extensa programació divulgativa que té en aquesta publicació unes de les fites principals. Unes fites que no haurien estat possibles sense la col·laboració de moltes més persones que, d'alguna manera, també han exercit el seu mestratge aportant informació i documentació valuosíssima i inèdita. Per tant, el monogràfic que teniu a mans sorgeix d'un esforç col·lectiu que pretén abastar una àmbit temàtic ampli, complex i, fins ara, poc estudiat. Es tracta doncs, d'una primera aproximació que obre les portes a futures aportacions més específiques. En alguns dels articles s'afirma que encara hi ha força dubtes i nombroses llacunes de coneixement, de manera que caldrà tibar molts fils per reconstruir el mapa escolar d'aquest segle i mig, amb vuitanta centres documentats, que encara pot canviar o ampliar-se. Aquesta és la virtut intrínseca d'una recerca inèdita d'un tema local: l'aparició de noves proves ajuda a construir noves hipòtesis que poden canviar el sentit del que hom podia suposar. S'han fet moltes descobertes, de més abast o més anecdòtiques potser, com el fet que el relat popular va posar i treure la s dels cognoms del mestre Jaume Tosquella i de la senyoreta Trinitat Falgueras. La documentació ens permet assegurar que els seus cognoms són aquests, Tosquella i Falgueras, però la parla i la història en algun moment hi va posar una s (Tosquellas) o la va fer desaparèixer (Falguera).

El monogràfic divulga i posa en valor la història de les escoles, els models educatius, les persones... És òbviament una projecció de la societat molletana inserida en cada moment històric. Per això resplendeix l'escola de la República, que reflecteix una època excepcional de progrés social i foment de la cultura, i que contrasta amb l'escola grisa, repressora i classista de la llarga nit franquista. La recerca ha permès entrar en l'eclosió social i política de finals del setanta, que va significar la lluita per una escola de qualitat, gratuïta i en català. I acaba amb unes pinzellades sobre els nous desafiaments que han de preparar a mestres i alumnes per a nous reptes, alguns coneguts i d'altres que tot just podem intuir, en un món

on les fronteres físiques, polítiques i econòmiques conviuen amb les virtuals i que potser ho dominaran tot.

El monogràfic té molt de compendi, és necessari i imprescindible en aquesta aproximació a un tema inèdit. Però té un relat, ple d'humanitat, en el doble sentit: per allò que ens han explicat els nostres testimonis de la seva experiència a l'escola, experiències a vegades colpidores, i per allò que ens han fet descobrir de molts i moltes mestres, més o menys coneguts, més o menys emblemàtics, més estimats o més respectats. Sovint són aspectes entranyables, però altres són de patiment, com les depuracions fetes per les jerarquies franquistes.

Volem donar el més sincer agraïment a totes les persones, entitats i serveis municipals que han fet possible aquesta iniciativa.

A totes les que ens han aportat informació de primera mà, documentació, fotografies i objectes, que ens van permetre bastir les exposicions, guiar-nos en la recerca i disposar de molts dels articles del monogràfic:

Carme Aguilar (†), Xavier Alòs, Joan Anton, Glòria Arimon, Laura Arnau, Vicenç Bas, Àlicia Bastida, Amor Bastida, Magda Bayo, Carme Benedicto, Jaume Boix, Jaume Busquets, Matilde Busquets, Rosa Calvet, Àngela Calzada, Balbina Camp, Anna Camps, Encarna Castellón, Joan Castellón, Ventura Coll, família Castells Contijoch, família Colomé Ricol, Ramon Coll (†), Josep Coma, Josep Cot, Ana M. Cuesta, Joaquim Cuní, Roser Dalmau, Tomàs Domingo, Marina Duñach, Antonio Escribano, Núria Escura, Dolors Estrada, Noemí Fernández, família Fortuny Solé, Yolanda Frías, Agnès Galdón, Josep Galobardes, Alfons García, Araceli García, Joan García, Carmina Garcia-Baquero, família García Campos, Josep Garzón, José Luís Gillué, Teresa Giralt, Rafael Gómez, Joan Gordi, Francesca Grau, Isabel Grimau, Mercè Guasch, Carmen Gúrpide, Josep Junqueres, Salvador Lara, Víctor Liébana, Andreu Llargués, Teresa Llavina, M. Teresa Lluís, Pere Lluís, M. Rosa Loscas, Francisco Luque, Mercè Martínez, Jordi Mas, Montserrat Mas, Teresa Mas, Montserrat Massó, Rosa Matas, Rosa Mauri, Dolors Mayol, Rosa Mayolas, Laura Menacho, Carmen Mendoza, Trina Milan, Pilar Molins, Antònia Monserdà, Daniel Monserdà (†), Paquita Moré, Dolors Moreno, família Mutgé Pi, Pilar Navarro (†), M. Mercè Ninou, Josep Nogué, Mireia Oliva, Francesca Orga, Montserrat Padrosa, Sandra Palma, M. José Pastor, Maria Pedragosa, família Pereras Maynou, Aurora Pérez, Carme Pi, Elisabet Pi, Montserrat Plana, Joan Planellas (†), Elisabet Prades, Montserrat Pou, Curro del Pozo, Maria Puigvendrelló (†), Núria Punsola, M. Teresa Requena, Berta Roca, Dolors Roca, Imma Romero, Neus Ros (†), Antonio Rota, M. Mercè Rota, Assumpció Royo, Josefina sala, Anna Sánchez, Antonio Sánchez, Josep Sánchez, Ana Santos, Josep Sarto, M. Antònia Segarra, Enriqueta Sans, Glòria Santos, família Segret Bueno, família Serra Busquets, Vicenta Solans, Carme Tarrés, Pere Torrents (†), Vicenç Torrents, Xavier Troncho, Montserrat Tura, Martí Turégano, Aida Urrea, Joan Ventura, Josep Vilà (†), Paki de la Villa, Arcadi Viñas, Enric Viñas (†), Josep M. Vizcarra, família Xicola Salvini i, finalment i de manera especial, Eduard Vallory.

Als ideòlegs, que de manera passional i incansable, han treballat de valent per fer possible la recerca i divulgar-la: Jaume Noró, Rosa M. Securín i M. Àngels Suárez. També al personal tècnic que, any rere any, possibilita l'edició de Notes: Maria Rosa Boada i Olga Rabasa, i a la impremta de Santa Eulàlia de Ronçana, amb la família Galobart al davant, per la bona feina que fan, que sempre va més enllà de la maquetació i la impressió.

I com sempre, a tots els serveis i ens municipals, per la llarga i efectiva trajectòria de col·laboració amb el CEM, i perquè, ahora, són altaveus molt valuosos per divulgar la nostra recerca: l'Arxiu Històric Municipal, el Centre Cultural La Marineta, el Centre de Formació L'Ateneu Gran, el Centre de Serveis El Lledoner, l'Institut Municipal d'Educació, el Museu Abelló, el Servei de Català de Mollet i el Servei de Patrimoni Documental i Recerca.

I finalment agraïm a totes les escoles i instituts de Mollet la seva implicació en la recerca, que els la volem dedicar. Elles en són les destinatàries, però, sobretot, les protagonistes, perquè mai cap societat humana hagués pogut progressar sense la transferència del coneixement i la cultura.

Jordi Bertran i Duarte

Director del CEM i coordinador de les Jornades i el monogràfic